

Congres Armoede en Schulden Doorgrond
Effectief inzetten op armoedebestrijding
11 oktober 2017, IGLUU Eindhoven

Programma

08.30uur Ontvangst en registratie

09.00uur Openingsgesprek met een ervaringsdeskundige door dagvoorzitter Piet-Hein Peeters

Caroline Beeris, ervaringsdeskundige en coördinator Werkplaats Financiën Eindhoven

Piet-Hein Peeters, ervaren discussieleider en dagvoorzitter op het gebied van zorg en welzijn. Publiek is geen luisteraar, maar deelnemers. Is goed thuis in de actuele ontwikkelingen op dit terrein. Peeters is hoofdredacteur Zorg+Welzijn.

09.15uur Armoede-aanpak: op de goede weg? Een inleidende beschouwing

Pieter Hilhorst, politicoloog. Hij is medeoprichter van de coöperatie Goede Gieren, een groep actieonderzoekers die mogelijkheden verzinnen voor een alternatieve schuldhulpverlening.

10.00uur Stress-sensitieve dienstverlening

Wie in armoede en/of schulden leeft heeft vaak veel zorgen en stress. De afgelopen jaren is er veel literatuur beschikbaar gekomen over de effecten van (geld)stress op ons gedrag en zelfs op de ontwikkeling van onze hersenen. Chronische stress draagt er aan bij dat we minder doelgericht gaan handelen. We leven meer bij de dag, bedenken minder of minder effectieve strategieën om problemen aan te pakken en vergeten vaker belangrijke zaken. Ook hebben we vaak meer moeite om door te zetten en/of onze verlangens te beteugelen. Je wordt dus minder goed in het gedrag dat juist zo hard nodig is om je te ontworstelen aan de ingewikkelde dynamiek waar je in terecht komt als je te weinig geld hebt. In de Verenigde Staten worden deze inzichten inmiddels ingezet om ondersteuning bij de aanpak van armoede en schulden anders in te richten. Ze maken de dienstverlening veel stress-sensitiever en ondersteunen mensen om doelen te stellen en deze top of mind te houden. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat deze aanpak, die in de VS ook wel Mobility Mentoring wordt genoemd, effectiever is dan de meer traditionele wijze van begeleiden. Nadja Jungmann geeft een korte toelichting op de onderliggende literatuur en werkt uit wat het voor uitvoerende professionals betekent om de eigen dienstverlening stress-sensitiever in te richten.

Nadja Jungmann, lector Schulden & Incasso at Hogeschool Utrecht, lector van het jaar 2017, lector Schulden en Incasso aan de Hogeschool Utrecht.

11.00uur Pauze

11.30uur Sessieronde 1 - Verdiepende sessies, gerelateerd aan Mobility Mentoring

- Hoe maak je de impact van chronische stress bespreekbaar?
- Herinneringen via de SMS
- Mobility mentoring in de praktijk van gemeente
- Thuisadministratie

12.30uur Lunchpauze

13.30uur Interview Sociaal Werker van het Jaar 2017

Mariska Overgaag, medewerker Kwadrant en oprichter Emma: eerder melden, minder achterstand.

13.45uur Nudging bij armoedeproblematiek

Armoede en schulden hebben ook van alles met gedrag te maken. Maar dat gedrag is lang niet altijd bewust of rationeel gedrag. Niet zelden hebben mensen een duwtje in de goede richting nodig om hen te helpen bij het nemen van 'verstandige' beslissingen of het maken van de 'juiste' keuzes. Maar is dat duwtje in de rug (= nudge) echt nodig en is het niet paternalistisch om te veronderstellen dat mensen dat nodig hebben? Moeten we mensen niet aanspreken op hun eigen verantwoordelijkheid en ze een geheel vrije keuze laten? Roeland van Geuns gaat in op wat 'nudging' is en welke vormen daarvan kunnen helpen armoede en schulden terug te dringen en soms zelfs te voorkomen.

Roeland van Geuns, lector Armoede en Participatie aan de Hogeschool van Amsterdam.

14.30uur Sessieronde 2 - Goede voorbeelden uit de lokale praktijk bij aanpak van armoede en schulden

- Emma: eerder melden, minder achterstand
- Werkplaats Financiën Eindhoven
- Bijdrage van Stichting Lezen en Schrijven

15.30uur Pauze

15.50uur Aanpak van ondermijnende criminaliteit: hoe generatielange armoede leidde tot een participatiemaatschappij avant la lettre

In het boek 'De achterkant van Nederland' beschrijven hoogleraar Pieter Tops en journalist Jan Tromp hoe georganiseerd criminaliteit steeds meer grip krijgt op buurt, wijken, zelfs hele gemeenten in Nederland. Opvallend genoeg zien zij deze ontwikkeling als een sociale uitdaging. In het maandblad Zorg+Welzijn zei Pieter Tops onlangs 'onder hoede van criminelen is het soms beter toeven dan onder hoede van officiële instanties'. De roep om zelfredzaamheid versterkt volgens Tops deze ontwikkeling. In zijn bijdrage neemt hij de deelnemers in zijn onderzoek en legt hij zeer noodzakelijke vragen aan hen voor.

Pieter Tops, hoogleraar Tilburg Law School, schrijver van De Achterkant van Nederland – Hoe onder- en bovenwereld verstrengeld raken.

16.30uur Laatste vragen en afsluiting

Sessies

Sessieronde 1 - Verdiepende sessies, gerelateerd aan Mobility Mentoring

1. Hoe maak je de impact van chronische stress bespreekbaar?

Het niet verzamelen van belangrijke stukken, het vergeten van een afspraak, de neiging om de handdoek in de ring te gooien terwijl er heel veel op het spel staat. Het zijn gedragingen die samen kunnen hangen met de chronische stress waar mensen in armoede en schulden vaak in leven. Het zijn tegelijkertijd gedragingen die mensen die in chronische stress leven lang niet altijd daaraan toeschrijven. In deze sessie leer je hoe je de impact van stress kunnen bespreken met klanten. Ook worden er manieren aangereikt om op basis van de verstrekte voorlichting met klanten strategieën uit te werken die hen helpen om hun doelen beter te bereiken. De sessie voorziet in praktische informatie waar de deelnemers direct mee aan de slag kunnen op de werkvloer.

Nadja Jungmann, lector Schulden & Incasso at Hogeschool Utrecht, lector van het jaar 2017, lector Schulden en Incasso aan de Hogeschool Utrecht.

2. Herinneringen via de SMS

In de laatste jaren zien we binnen het veld van de schuldhulpverlening een verschuiving plaatsvinden van puur rationeel denken naar meer ruimte voor gedrag en de processen die daarbij een rol spelen. Het besef dat alleen het regelen van schulden niet voldoende is en dat weten niet gelijk staat aan doen, wordt steeds groter. Maar hoe motiveren en activeren we mensen om financieel gezond gedrag te vertonen? Inzichten uit de gedragswetenschappen kunnen hier goed voor worden gebruikt. Tijdens deze sessie wordt ingegaan op verschillende (effectieve) mogelijkheden om gedrag te motiveren en activeren.

Minou van der Werf, wetenschappelijk medewerker NIBUD.

3. Mobility mentoring in de praktijk van gemeente

Gemeente Alphen aan den Rijn.

4. Thuisadministratie

De greep op je financiën verliezen is zo gebeurd. Vrijwilligers van Humanitas helpen mensen hun (financiële) administratie op orde te brengen en te houden.

Roy Meerburg, landelijk projectleider Humanitas

Sessieronde 2 - Goede voorbeelden uit de lokale praktijk bij aanpak van armoede en schulden

1. Emma: eerder melden, minder achterstand

In Zoetermeer hebben verschillende maatschappelijke organisaties (beroeps en vrijwillig) de handen ineengeslagen om de groeiende problematiek rondom schulden tegen te gaan. EMMA staat voor Eerder Melden, Minder Achterstanden. Het doel van EMMA is het vroegtijdig signaleren van schulden zodat er op tijd kan worden ingegrepen. Dankzij het tijdig ingrijpen kunnen ernstige gevolgen worden voorkomen, bijvoorbeeld huisuitzetting.

Mariska Overgaag, medewerker Kwadrant en oprichter Emma: eerder melden, minder achterstand.

2. Werkplaats Financiën Eindhoven

Op drie locaties in Eindhoven helpt de Werkplaats Financiën mensen met financiële problemen. Bijzonder is dat ervaringsdeskundigen deze hulp bieden. Dat werkt zeer drempelverlagend, zo is gebleken. Begonnen als bescheiden initiatief in een Buurtinfocentrum, klopten afgelopen anderhalf jaar 550 Eindhovenaren aan bij de Werkplaats Financiën. De vierde locatie komt eraan. Eén van de drijvende krachten achter de Werkplaats Financiën is Caroline Beeris. Door ziekte raakte ze haar baan kwijt en kreeg ze schulden. 'Ik deed heel veel om uit de ellende te komen, maar ik werd vaak van het kastje naar de muur gestuurd. Het was een zaak van lange adem om erachter te komen waar ik moest zijn voor hulp.'

Caroline Beeris, ervaringsdeskundige en coördinator Werkplaats Financiën Eindhoven.

3. Schuldeisers signaleren laaggeletterdheid vroegtijdig: beginnen bij de basis

Voldoende kunnen lezen, schrijven en rekenen is een randvoorwaarde om een stabiele financiële situatie te krijgen. We weten dat laaggeletterden veel vaker langdurig arm zijn dan niet laaggeletterden. Ook zijn mensen die moeite hebben met lezen of rekenen oververtegenwoordigd onder schuldenaren die zich aanmelden bij schuldhulpverlening.

In Zwolle slaan schuldeisers, de gemeente, Op Orde Zwolle* en Stichting Lezen & Schrijven de handen ineen om al vroegtijdig bij mensen met financiële problemen laaggeletterdheid te signaleren. Schuldeisers verwijzen klanten met een betalingsachterstand door naar de welzijnsorganisatie waar wordt gekeken welke hulp iemand nodig heeft. Dit kan bijvoorbeeld hulp bij de thuisadministratie, bij taal of rekenen of een combinatie van beide zijn. In het laatste geval gaan hulpvragers aan de slag met eenvoudig geschreven lesmateriaal waarbij zij werken aan het op orde krijgen van de administratie en tegelijk werken aan taal. Zwolle is één van de vier pilotlocaties binnen een project dat door het ministerie van SZW wordt gefinancierd. Ook in Tilburg, Leeuwarden en Arnhem zijn schuldeisers aan de slag.

* Op Orde is het centrale aanmeldpunt voor hulp en advies bij uw thuisadministratie. Op Orde Zwolle is een samenwerkingsverband tussen vier organisaties; Sociaal Raadslieden en Formulierenbrigade van De Kern, WIJZ, Humanitas en SchuldHulpMaatje van Voor Elkaar Zwolle.

Stichting Lezen & Schrijven.

4. Noodhulpbureaus bij urgente financiële nood

Gezinnen en alleenstaanden die te kampen hebben met armoede en schulden belanden nogal eens tussen wal en schip. Dienstverleners zijn de eersten die directe hulp kunnen bieden aan mensen in financiële nood. Echter blijken er vaak geen regelingen te zijn of is er niet tijdig een positief besluit. Dienstverleners uit 85 gemeenten kunnen hiervoor een beroep doen op een noodhulpbureau. Daarin werken lokale overheid, donateurs, waaronder fondsen, kerken en dienstverleningsorganisaties samen. SUN Nederland helpt bij het opzetten van een noodhulpbureau in eigen gemeente of werkgebied en vertelt u in deze sessie over hun ervaringen van noodhulpbureaus in zowel de grote steden als in kleinere gemeenten.

Nathalie Boerebach, directeur SUNN (Stg. Urgente Noden Nederland).